

XAB05

Lolio perennis-Matricarietum discoideae Tüxen 1937

Sešlapávaná vegetace s invazním heřmánkem terčovitým

Tabulka 2, sloupec 9 (str. 57)

Nomen mutatum propositum

Orig. (Tüxen 1937): *Lolium perenne-Matricaria suaveolens*-Ass. (Beger 1930) Tx. 1937 (*Matricaria suaveolens* = *M. discoidea*)

Diagnostické druhy: *Capsella bursa-pastoris*, *Lolium perenne*, *Matricaria discoidea*, *Plantago major*, *Poa annua*, *Polygonum aviculare* agg. (převážně *P. arenastrum*)

Konstantní druhy: *Capsella bursa-pastoris*, *Chenopodium album* agg., *Lolium perenne*, ***Matricaria discoidea***, ***Plantago major***, ***Poa annua***, ***Polygonum aviculare* agg.** (převážně *P. arenastrum*), *Taraxacum* sect. *Ruderalia*, *Tripleurospermum inodorum*

Dominantní druhy: ***Matricaria discoidea***, ***Polygonum aviculare* agg.** (převážně *P. arenastrum*)

Obr. 19. *Lolio perennis-Matricarietum discoideae*. Porost s dominantním invazním heřmánkem terčovitým (*Matricaria discoidea*) v Milovech ve Žďárských vrších. (D. Láníková 2007.)

Fig. 19. Vegetation dominated by invasive *Matricaria discoidea* in Milovy, Bohemian-Moravian Uplands.

Formální definice: *Matricaria discoidea* pokr. > 25 %
AND skup. *Lolium perenne* NOT *Lolium perenne*
pokr. > 25 % NOT *Plantago major* pokr. > 25 %

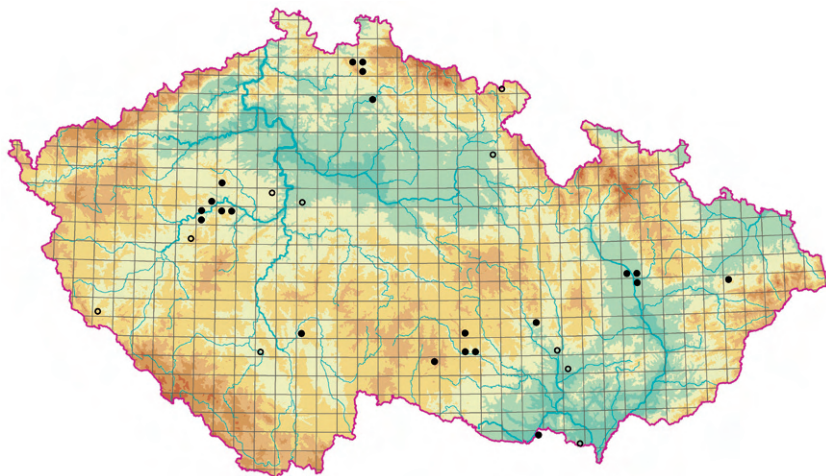
Struktura a druhové složení. Společenstvo tvoří rozvolněné a většinou dvouvrstevné porosty. V horní vrstvě převládá heřmánek terčovitý (*Matricaria discoidea*), který doprovázejí jednoleté ruderalní druhy, např. *Capsella bursa-pastoris*, *Chenopodium album* agg., *Sisymbrium officinale* a *Tripleurospermum inodorum*. V přízemní vrstvě se s vysokou pokrývností vyskytuje truskavec obecný (*Polygonum arenastrum*) a pravidelně je zastoupena lipnice roční (*Poa annua*) spolu s některými hemikryptofyty (např. *Lolium perenne*, *Plantago lanceolata*, *P. major* a *Taraxacum* sect. *Ruderalia*). Počet druhů cévnatých rostlin se pohybuje zhruba mezi 10–20 na plochách o velikosti 2–10 m². Mechové patro je vyvinuto vzácně, a to spíše ve starších porostech.

Stanoviště. *Lolio-Matricarietum* osidluje rozmanitá stanoviště, která jsou oproti stanovištím jiných společenstev třídy *Polygono-Poëtea* jen zřídka ovlivněna silnějším mechanickým narušováním. Porosty s dominantním heřmánkem terčovitým se vyvíjejí například na okrajích cest a hřišť, na

navážkách šterku, ve výběžích pro dobytek nebo na plochách ovlivněných drůbeží. Půdy jsou převážně těžší, hlinité, často však s příměsí písku nebo šterku, a jsou obvykle čerstvě vlhké.

Dynamika a management. Společenstvo se většinou vytváří na čerstvě narušených otevřených plochách, kde je malá konkurence ostatních druhů. Na těchto stanovištích se během sukcese vyvíjí většinou v různá společenstva jednoleté ruderalní vegetace (Dostálék 1996). Na pravidelně sešlapávaných stanovištích jde většinou jen o krátkodobé výskyty, které vznikají díky lokální zásobě diaspor v půdě. Tyto porosty obsahují větší počet trav a mezofilních lučních bylin (např. *Elytrigia repens*, *Lolium perenne*, *Plantago lanceolata*, *Taraxacum* sect. *Ruderalia* a *Trifolium repens*) a mohou přecházet v trávničky svazu *Cynosurion cristati*.

Rozšíření. *Matricaria discoidea* pochází pravděpodobně z Dálného východu (Kubát in Slavík et al. 2004: 245–248). Hojně se vyskytuje v mírném pásmu téměř celé Eurasie a Severní Ameriky. V okolních zemích je společenstvo s dominantní *M. discoidea* většinou udáváno jen jako subasociace nebo forma jiných asociací, zejména *Polygonetum arenastrum* nebo *Poëtum annuae*. Je uváděno z Velké Británie (Rodwell 2000), Německa (Oberdorfer in

Obr. 20. Rozšíření asociace XAB05 *Lolium perennis*-*Matricarietum discoideae*; existující fytoocenologické snímky dávají dosti neúplný obraz skutečného rozšíření této asociace.

Fig. 20. Distribution of the association XAB05 *Lolium perennis*-*Matricarietum discoideae*; available relevés provide an incomplete picture of the actual distribution of this association.

Oberdorfer 1993b: 300–315), Rakouska (Mucina in Mucina et al. 1993: 82–89), Slovenska (Jarolímek et al. 1997) a Baškortostánu (Mirkin & Sujundukov 2008). V České republice je jeho rozšíření nedokonalé známé, přestože jde o poměrně časté synantropní společenstvo. Hojněji je rozšířeno v pahorkatinách a podhůřích. Fytocenologickými snímky ho doložili zejména Višňák (1992) v Liberci, Dostálek et al. (in Kolbek et al. 2001: 164–278) na Křivoklátsku, Láníková (nepubl.) na Českomoravské vrchovině, Grüll (1981) v Brně a Tlusták (1990) na Olomoucku.

Variabilita. Heřmánek terčovitý má širokou ekologickou amplitudu. S vyšší abundancí se objevuje v sešlapávaných porostech asociací *Poëtum annuae* nebo *Sclerochloa durae-Polygonetum arenastri*. Přechody k asociaci *Poëtum annuae* jsou velmi

časté, zvláště na čerstvě vlhkých eutrofizovaných půdách narušovaných míst.

Hospodářský význam a ohrožení. Asociace nemá hospodářský význam ani není ohrožená.

■ **Summary.** Vegetation dominated by the invasive neophyte *Matricaria discoidea* occurs on occasionally trampled sites with mesic loamy soils, often with an admixture of sand or gravel. It grows on roadsides, playgrounds, sand or gravel heaps or disturbed places where poultry is allowed to run free. Unlike the other communities of the class *Polygono-Poëtea* it is more typical of initial successional stages on recently disturbed sites than of frequently trampled habitats. In the Czech Republic this community is probably frequent, but not sufficiently documented. It occurs mainly in colline and submontane landscapes.

Tabulka 2. Synoptická tabulka asociací vegetace sešlapávaných stanovišť (třída *Polygono arenastri-Poëtea annuae*). U všech synoptických tabulek čísla znamenají procentickou frekvenci výskytu (konstanci), diagnostické druhy jsou vyznačeny zeleně a vysoce diagnostické druhy sytě zeleně. Diagnostické druhy pro jednotlivé asociace jsou řazeny podle klesající fidelity. Z tabulek jsou vypuštěny druhy, které nedosahují frekvence výskytu alespoň 10 % ve všech snímcích tabulky nebo alespoň 20 % v nejméně jedné asociaci tabulky.

Table 2. Synoptic table of the associations of vegetation of trampled habitats. In all synoptic tables, numbers represent percentage occurrence frequency (constancy), green shading indicates diagnostic species and dark green shading denotes highly diagnostic species. Diagnostic species of individual associations are ranked by their decreasing fidelity. The tables do not include species that do not reach a frequency of at least 10% in all relevés of a table or at least 20% in one or more associations of the table. Header of each table includes Column no. (Sloupec číslo), No. of relevés (Počet snímků) and No. of relevés with records of moss layer (Počet snímků s údaji o mechovém patře).

- 1 – XAA01. *Polygonetum arenastri*
 2 – XAA02. *Sclerochloa durae*-*Polygonetum arenastri*
 3 – XAA03. *Poa annuae*-*Coronopodetum squamati*
 4 – XAA04. *Eragrostio minoris*-*Polygonetum arenastri*
 5 – XAB01. *Sagino procumbentis*-*Bryetum argentei*
 6 – XAB02. *Herniarietum glabrae*
 7 – XAB03. *Rumici acetosellae*-*Spergularietum rubrae*
 8 – XAB04. *Poëtea annuae*
 9 – XAB05. *Lolio perennis*-*Matricarietum discoideae*

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Počet snímků	149	45	23	29	36	41	22	165	34
Počet snímků s údaji o mechovém patře	36	11	4	9	18	38	13	60	8

Bylinné patro

Sclerochloa durae-*Polygonetum arenastri*

<i>Sclerochloa dura</i>	2	100	.	.	.	.	.	1	3
-------------------------	---	-----	---	---	---	---	---	---	---

Poa annuae-*Coronopodetum squamati*

<i>Coronopus squamatus</i>	3	2	100	.	.	.	.	3	.
<i>Chenopodium glaucum</i>	.	.	52	3	.	.	.	1	9
<i>Puccinellia distans</i>	3	4	30	7	.	.	18	4	6

Eragrostio minoris-*Polygonetum arenastri*

<i>Eragrostis minor</i>	1	.	.	100	6	5	5	.	3
<i>Digitaria sanguinalis</i>	1	.	.	24	.	5	9	.	.
<i>Conyza canadensis</i>	12	.	4	62	14	41	18	7	21
<i>Setaria viridis</i>	3	.	.	28	.	2	.	.	.

Sagino procumbentis-*Bryetum argentei*

<i>Sagina procumbens</i>	1	.	.	7	100	20	14	5	3
--------------------------	---	---	---	---	-----	----	----	---	---

Herniarietum glabrae

<i>Herniaria glabra</i>	1	4	.	7	11	100	14	1	3
<i>Potentilla argentea</i>	1	2	.	3	3	51	9	3	.

Lolio perennis-*Matricarietum discoideae*

<i>Capsella bursa-pastoris</i>	23	58	22	24	22	34	14	34	76
--------------------------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----

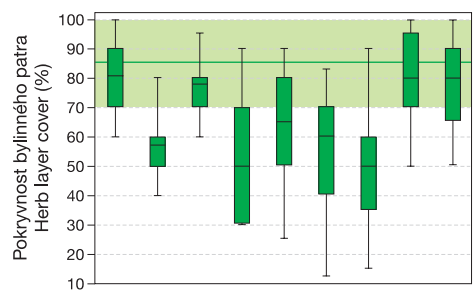
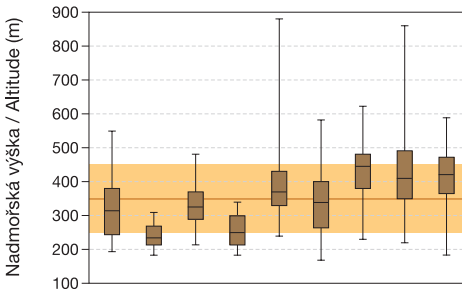
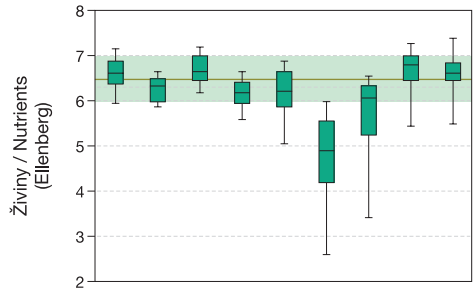
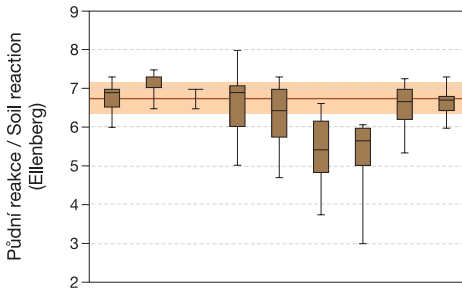
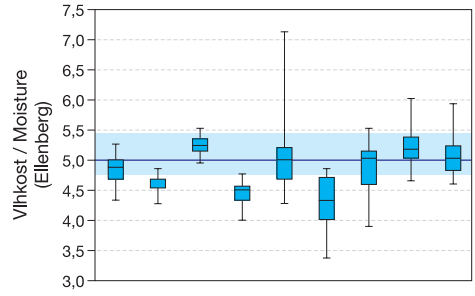
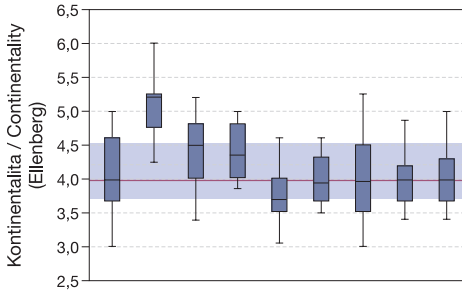
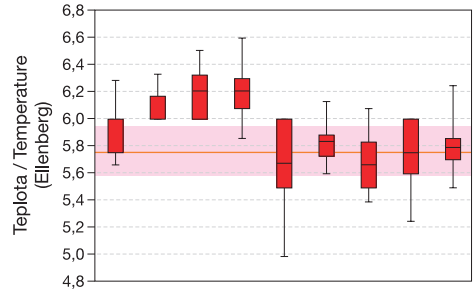
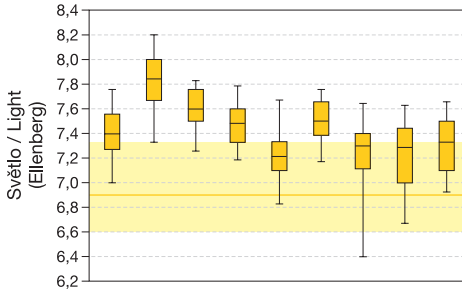
Tabulka 2 (pokračování ze strany 57)

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Diagnostické druhy pro dvě a více asociací									
<i>Polygonum aviculare</i> agg.	100	100	96	100	56	49	55	56	88
<i>Lolium perenne</i>	70	96	43	38	14	34	32	59	74
<i>Matricaria discoidea</i>	44	73	26	38	44	32	41	57	100
<i>Lepidium ruderales</i>	18	56	.	28	19	5	5	3	18
<i>Plantago major</i>	76	18	70	79	69	59	23	87	94
<i>Poa annua</i>	66	36	52	72	78	59	55	100	97
<i>Spergularia rubra</i>	.	.	.	.	17	32	100	4	3
Ostatní druhy s vyšší frekvencí									
<i>Taraxacum</i> sect. <i>Ruderalia</i>	45	29	26	66	56	39	41	71	44
<i>Trifolium repens</i>	23	7	4	28	36	54	27	44	29
<i>Tripleurospermum inodorum</i>	28	18	17	24	19	17	18	21	44
<i>Artemisia vulgaris</i>	23	2	4	28	8	20	27	19	18
<i>Achillea millefolium</i> agg.	21	4	4	24	19	39	18	13	18
<i>Chenopodium album</i> agg.	21	2	4	34	6	15	32	10	41
<i>Plantago lanceolata</i>	17	7	.	14	8	34	14	11	24
<i>Elytrigia repens</i>	12	7	.	.	.	5	18	15	21
<i>Poa pratensis</i> s. l.	5	13	.	14	3	22	5	13	15
<i>Sisymbrium officinale</i>	11	.	4	10	3	2	9	10	24
<i>Medicago lupulina</i>	9	.	.	14	31	34	5	4	.
<i>Sonchus oleraceus</i>	7	.	.	38	11	7	14	9	9
<i>Potentilla anserina</i>	4	2	4	7	.	.	.	20	18
<i>Agrostis capillaris</i>	3	.	.	.	19	32	14	7	3
<i>Poa compressa</i>	3	.	.	14	8	20	9	7	.
<i>Bromus hordeaceus</i>	3	11	.	.	3	10	.	4	21
<i>Arenaria serpyllifolia</i> agg.	2	4	.	.	6	29	.	2	.
<i>Thlaspi arvense</i>	2	2	.	.	.	.	.	4	24
Mechové patro									
<i>Sagino procumbentis-Bryetum argentei</i>									
<i>Ceratodon purpureus</i>	.	9	.	.	67	26	38	5	.
<i>Rumici acetosellae-Spergularietum rubrae</i>									
<i>Bryum caespiticium</i> s. l.	3	.	.	.	.	3	23	2	.
Diagnostické druhy pro dvě a více asociací									
<i>Bryum argenteum</i>	3	18	.	33	83	29	62	13	.

Obr. 10. Srovnání asociací vegetace sešlapávaných stanovišť pomocí Ellenbergových indikačních hodnot, nadmořských výšek a pokryvnosti bylinného patra. Obdélníky vyznačují interkvartilové rozpětí (rozsah mezi jejich horním a dolním okrajem obsahuje 25–75 % hodnot), vodorovná úsečka uvnitř obdélníků medián a svislé úsečky pod a nad obdélníky kvantily 5 a 95 % (rozpětí úseček obsahuje 90 % zaznamenaných hodnot). Vodorovná čára na pozadí grafů znázorňuje medián a barevný pás kolem ní interkvartilové rozpětí (25–75 % hodnot) dané proměnné pro všechny asociace ruderální a plevelové vegetace České republiky.

Fig. 10. A comparison of associations of vegetation of trampled habitats by means of Ellenberg indicator values, altitude and herb layer cover. Boxes represent interquartile range (25–75% of observed values), horizontal line inside the boxes is the median and whiskers represent 5–95% of observed values for each association. Horizontal line in the background of the plots and the colour envelope around it represent the median and the range of 25–75% of values of all the ruderal and weed associations of the Czech Republic.

XAA01 *Polygonetum arenastri*
XAA02 *Sclerochloa-Polygonetum*
XAA03 *Poa-Coronopodetum squamati*
XAA04 *Eragrostio-Polygonetum*
XAB01 *Sagino-Bryetum*
XAB02 *Herniarietum glabrae*
XAB03 *Rumici-Spergularietum*
XAB04 *Poëtum annuae*
XAB05 *Lolio-Matricarietum*